

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
завідувач кафедри

“ _____ ” _____ 20 _____ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня
магістра

зі спеціальності 8.03050801 **“Фінанси і кредит”** за програмою:

«Фінансовий менеджмент та фондовий ринок»

за темою:

«Проблеми фінансового менеджменту у малому бізнесі на прикладі ТОВ
«Комплект»

Виконавець:

студентка фінансово-економічного факультету

Емануїлова Ганна Олексіївна

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ МАЛОГО БІЗНЕСУ	
1.1. Сутність, значення, функції та роль малого бізнесу в умовах ринкової економіки	7
1.2. Історичні аспекти розвитку, нормативно-правове забезпечення та сучасний стан вітчизняних суб'єктів малого бізнесу.....	17
1.3. Особливості фінансового менеджменту у малому бізнесі	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «КОМПЛЕКТ»	
2.1. Аналіз майна підприємства і джерел його формування	40
2.2. Аналіз фінансової стійкості підприємства ТОВ «Комплект»	51
2.3. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	66
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У МАЛОМУ БІЗНЕСІ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «КОМПЛЕКТ»	
3.1. Застосування операційного аналізу як одного з сучасних методів фінансового менеджменту у малому бізнесі	73
3.2. Використання прикладного рішення «1С: Підприємство 8. Управління торгівлею для України» версія 3.1 для організації фінансового менеджменту.....	83
3.3. Розробка економіко – статистичної моделі прогнозування доходу від реалізації продукції ТОВ «Комплект»	97
ВИСНОВКИ	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	114
ДОДАТКИ	123

ВСТУП

Сучасна ринкова економіка диктує жорсткі вимоги до умов функціонування малого бізнесу, який, в свою чергу, виступає одним із пріоритетних напрямків розвитку всієї економічної системи країни, є одним із засобів усунення диспропорцій на товарних ринках, вирішення проблеми монополізації, створення додаткових робочих місць, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції тощо. Крім того, у процесі проведення своєї господарської діяльності цей сектор економіки зіштовхується з безліччю проблем, які гальмують його розвиток: проведення реформ у законодавчій сфері відбувається повільно, суперечливо та неефективно, незмінний податковий тягар, дефіцит власних фінансових ресурсів та труднощі у пошуку джерел їх фінансування, обмеженість доступу до позик, висока конкуренція та інше.

Також, до цих екзогенних чинників можна додати ще і ендогенні, які впливають на розвиток малого підприємництва із середини: відсутність або недостатність досвіду та освіти у підприємців та персоналу, висока схильність до ризику, нехтування або приділення недостатньої уваги до ролі фінансового менеджменту на підприємстві. Постійні зміни, які відбуваються у національній економіці країни та в сфері організації фінансової діяльності підприємств, потребують від керівників малих підприємств оперативних дій та прийняття раціональних і обґрунтованих рішень. Вирішення цих об'єктивних і суб'єктивних проблем може здійснитися тільки за умов використання сучасних ефективних методів управління фінансами, націленими, в першу чергу, на максимізацію прибутку, тобто за постановки професійного фінансового менеджменту як головної підвалини для успішного функціонування бізнесу.

Успішність та конкурентоспроможність малого підприємства залежить від раціональності прийнятих управлінських рішень підприємцем, який є одночасно менеджером, юристом, фінансистом і економістом. Їх адекватність залежить від грамотної організації фінансово менеджменту, проте наявність такого бар'єру як

обмеженість знань у сфері управління фінансами і необхідність їх отримання на сьогоднішній день є питання надзвичайно актуальним.

Проблема функціонування малого бізнесу розглядається багатьма спеціалістами, як то Варналій З.С [15,16], Говоршуко Т.А.[23], Терещенко О.О. [81], Мочерний С.В.[29], Лапуста В.Г.[50], Азізов С.П. [2], Довгальова О.В.[27], Балабенко О.В.[27], Кисельов А.П.[41], Кучук О.С.[21] тощо. Важливі положення щодо фінансового менеджменту в малому бізнесі містяться у наукових працях українських вчених, насамперед Буряка Л.Д.,[11,12], Варналія З.С.[15,16], Лютої О.В.[83], Ковальова В.В.[43-45], Стоянова Е.С.[78], І.А., Воробйова А.І.[21] та інших. Дослідженню особливостей фінансового управління в малому бізнесі багато уваги приділили відомі зарубіжні вчені Х.Вел [51] , Дж. Ван Хорн [1], які розглядають у своїх роботах мале підприємництво як форму організації, що накладає особливий відбиток не стільки на склад та структуру фінансових ресурсів, як на процес управління ними. Втім, робіт, присвячених проблемам фінансового менеджменту малого бізнесу, досі бракує.

Об'єктом дослідження є економічні процеси, пов'язані з особливостями фінансового менеджменту підприємств малого бізнесу.

Предметом дослідження - економічні відносини, що відображають особливості фінансового менеджменту малих підприємств на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Комплект».

Базою дослідження виступає товариство з обмеженою відповідальністю «Комплект».

Метою даної роботи є вивчення теоретичних основ і економічної сутності малого бізнесу, виявлення особливостей фінансового менеджменту малих підприємств порівняно з великими, проведення аналізу фінансового стану підприємства та розробка рекомендації щодо удосконалення організації фінансового менеджменту.

Для досягнення мети в роботі поставлено і послідовно вирішено такі задачі теоретичного, методичного і практичного характеру:

- вивчити основні теоретичні положення щодо поняття та функцій малого бізнесу;
- розглянути історичні аспекти розвитку малого бізнесу в Україні;
- з'ясувати особливості фінансового менеджменту малого бізнесу;
- здійснити аналіз фінансової діяльності ТОВ «Комплект» та розрахунок основних економічних показників фінансової діяльності;
- проаналізувати ефективність наявного фінансового менеджменту на підприємстві;
- внести пропозиції щодо покращення організації фінансового менеджменту на досліджуваному підприємстві;

Теоретико-методологічну базу дослідження складає сукупність загальнонаукових і конкретно-наукових (теоретичних і методичних) методів та прийомів наукового дослідження. Метод наукової абстракції, індукція і дедукція, аналіз і синтез застосовувались в процесі дослідження сутності малого бізнесу і особливості фінансового менеджменту. Аналіз динаміки та структури фінансових ресурсів малих підприємств України, зокрема ТОВ «Комплект» здійснювались на основі методів інтерпретації, системного і ретроспективного аналізу, спостереження, групування, типізації, порівняння та графічного зображення результатів дослідження. Також застосовувались методи економіко-математичного моделювання. При обґрунтуванні рекомендацій з удосконалювання системи управління фінансами малих підприємств були застосовані методи системності, комплексності та логічного моделювання, а також методичний прийом впровадження результатів дослідження у практичну діяльність.

Інформаційна база консультаційного проекту ґрунтувалася на статистичній і нормативно-правовій базі. Джерела інформації: закони України, звітність Державного комітету статистики України, результати обстеження фінансово-економічного стану досліджуваного підприємства ТОВ «Комплект» за період 2012-2015 рр., матеріали досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, опубліковані у періодичних виданнях та розміщені у мережі Інтернет.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст наукової роботи викладено на 113 сторінках. Робота містить 29 таблиць, 15 рисунків і 18 додатків. Список використаних джерел налічує 90 найменувань.

В першому розділі розкривається питання сутності малого бізнесу та історичні аспекти його розвитку, а, також, особливості фінансового менеджменту в цьому секторі економіки.

В другому розділі представлений аналіз управління фінансами та фінансовими ресурсами на підприємстві ТОВ «Комплект»: аналіз майна і джерел їх формування, аналіз фінансової стійкості та аналіз ефективності використання фінансових ресурсів.

В третьому розділі надаються рекомендації щодо удосконалення управління фінансами малих підприємств на основі операційного аналізу, впровадження програми 1С та побудова економіко-математичної моделі.

ВИСНОВКИ

Світовий досвід демонструє те, що малий бізнес є однією із рушійних сил економічного розвитку, представляє собою ефективний засіб структурної розбудови, в тому числі регіональної, в країні, призводить до активізації інноваційної діяльності, є шляхом подолання диспропорцій на окремих сегментах ринку, сприяє утворенню нових робочих місць та є одним із перспективних напрямів дії конкурентно-ринкового середовища.

В Україні розвиток ринкової системи господарювання прямо залежить від зростання підприємницької активності в усіх сферах економіки. Малий бізнес надає економіці гнучкості, мобілізує значні фінансові та виробничі ресурси, сприяє насиченню ринку товарами та послугами, які необхідні в даний період, збільшенню зайнятості, поповненню місцевого та державного бюджетів, демонополізації, розвитку конкуренції, впровадженню досягнень науково-технічного прогресу і формуванню середнього класу.

Малий бізнес чи мале підприємництво, як вважають деякі вчені, що ці поняття тотожні, вже стало невід'ємною частиною ринкових відносин, проте, єдиного погляду на визначення сутності цих категорій серед дослідників не сформовано. Така ситуація склалася через те, що у науковій літературі існує різносторонність підходів щодо трактування понять «мале підприємництво» та «малий бізнес»: бізнес є ширшим ніж підприємництво; підприємництво є ширше ніж бізнес; підприємництво і бізнес, якщо не тотожні, то синонімічні поняття. До того ж аналіз трактування цих категорій у законодавстві України показав що в офіційних нормативно-правових документах не визначено поняття «малий бізнес», але є поняття «мале підприємництво», тобто в Україні ці поняття законодавчо теж ототожнюються.

Наступне, аналізуючи історичні аспекти розвитку та становлення малого бізнесу в Україні, можна зрозуміти, що цей процес складний та багатогранний. Через те, що малому бізнесу в сучасній ринковій економіці України необхідно постійно долати низку проблем, таких як недосконала нормативно-правова база,

неефективна державна підтримка, як фінансова так і соціальна, тягар податкового тиску, несприятливий інвестиційний клімат, низький інвестиційний потенціал, та інше. Саме тому, першочерговим завданням є подолання державою цих бар'єрів, які перешкоджають подальшому розвитку малого бізнесу.

Проте, окрім екзогенних проблем існують і ендогенні, до яких можна віднести: відсутність або недостатність економічної освіти у підприємців, що вирішили відкрити власний бізнес; висока схильність до ризику; відсутність навичок стратегічного мислення, схильність до прийняття управлінських рішень без належної аргументації, суто інтуїтивно; проблеми з підбором персоналу; відсутність або недостатність обґрунтування економічних рішень, недостатня увага до комплексу функцій фінансового менеджменту. При цьому враховуючи певні особливості, які відрізняють малий бізнес від великого: спрямованість на максимізацію прибутку і мінімізацію витрат, обмежене коло працівників, відсутність комплексу стратегії і тактики діяльності, спеціальний податковий режим, обмеженість фінансування діяльності, особливості інвестиційної політики та ін. Тому виникає необхідність створення на малому підприємстві зрозумілої та логічної схеми організації даного процесу, що припускає підвищення ефективності використання ресурсів за рахунок мобілізації внутрішніх резервів, є реальним чинником підвищення ефективності його фінансово-господарської діяльності.

Аналіз фінансово – господарської діяльності підприємства ТОВ «Комплект» за 2012 – 2015 роки, опираючись на техніко-економічні показники, дає можливість зробити висновок про те, що підприємство в цілому ефективно формує та використовує фінансові ресурси. Підприємство є прибутковим, це говорить про наявність умов для здійснення ефективного процесу відтворення виробництва, самоокупності та самофінансування суб'єкта підприємництва.

Аналіз майна і джерел їх формування свідчить про те, що збільшення необоротних активів може свідчити про розширення підприємством обсягів господарювання, переозброєнням, а зменшення оборотних активів може говорити про ефективне розпорядження запасами, прискорення їх оборотності. Розрахунки

показують, що коефіцієнт нагромадження відповідає нормативу, що свідчить про сприятливу структуру запасів підприємства.

Слід зазначити, що темп росту обсягу продажів перевищує темп росту обсягу дебіторської заборгованості, що свідчить про поліпшення фінансової політики підприємства в плані розрахунків. Незважаючи на загальне збільшення як дебіторської заборгованості, так і кредиторської, говорить про те, що підприємству необхідно здійснювати систематично моніторинг за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості.

ТОВ «Комплект» має стійкий фінансовий стан. Підприємство перестає бути залежним від зовнішніх джерел фінансування, тобто прямує до самофінансування. Через невідповідність коефіцієнту маневреності нормативу можна зробити висновок, що підприємство не може оперативно управляти капіталом. За низкою показників ефективності використання ресурсів відзначається раціональне їх формування та використання. У цілому підприємство є платоспроможним: його оборотні активи погашають усі зобов'язання.

Далі, не можна не відзначити знижену ліквідність. Це означає, що мале підприємство відчуває більші труднощі з мобілізацією «живих грошей» для виконання своїх поточних зобов'язань за кредиторською заборгованістю та банківським кредитом. Причини: значна частина поточних зобов'язань у капіталі і відносно менше коштів вкладає в запаси, а також в дебіторську заборгованість.

Аналіз рентабельності на підприємстві свідчить про ефективність фінансово-господарської діяльності та ефективність використання фінансових ресурсів. Ділова активність характеризується позитивною динамікою показників ефективності виробничо-господарської діяльності в цілому, і це, в свою чергу, сприяє зміцненню фінансового стану підприємства, разом з виконанням золотого правила економіки.

Вирішення проблем з якими зіштовхується малий бізнес у процесі ведення господарської діяльності можливо лише за умови використання сучасних ефективних методів управління фінансами підприємства, націленими, в першу чергу, на максимізацію прибутку, тобто завдяки організації професійного

фінансового менеджменту, як основи успішного функціонування бізнесу, в свою чергу він обумовлює, насамперед, проведення професійного операційного аналізу. Він є ефективним інструментом, який допомагає менеджерам обрати оптимальну стратегію підприємства в управлінні витратами, асортиментом продукції, виявленні критичних рівнів цін та часу її вилучення, що є головними складовими управління прибутком з метою його максимізації, при цьому не роблячи громіздких розрахунків.

Необхідність оперативного контролю та управління, а також мати можливість не наймати для цього нового/-вих працівника/-ів викликає потребу оновити своє програмне забезпечення для покращення ефективності аналітики, контролю, планування та фінансового менеджменту в цілому, тому запропоновано перейти на прикладне рішення «1С: Підприємство 8. Управління торгівлею для України» версія 3.1. Розрахувавши ефективність цього проекту можна зробити висновок, що впровадивши цю програму підприємство отримає економію за рахунок збільшення продуктивності праці співробітника.

За допомогою однофакторної статистичної моделі було визначено залежність між дебіторською заборгованістю та виручкою, а також прогнозне значення доходу від реалізації продукції. Методом лінійної оптимізації запропоновано для ТОВ «Комплект» розширення свого асортименту товарів (нові комбінації продукції) для задоволення потреб споживачів та залучення нових клієнтів. Лінійне програмування застосовується в першу чергу для оптимізації номенклатури продукції, що випускається, за умови обмежених потужностей, тому було побудовано систему рівнянь, з обмеженнями, і знайдено таке її рішення, що призведе до збільшення доходу підприємства при певних умовах.

Підводячи підсумок можна стверджувати, що ефективний фінансовий менеджмент сприяє формуванню ресурсного потенціалу підприємств, зростанню його продуктивності, забезпечує постійне накопичування власного капіталу. Це сприяє підвищенню конкурентної позиції підприємства на фінансовому і товарному ринках, стабілізує економічне становище, формує стійку стратегію розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Джеймс К. Ван Хорн, Джон М. Вахович, мл. Основы финансового менеджмента, 12-е издание: Пер. с англ. — М.: ООО "И.Д. Вильямс", 2008. — 1232 с: ил. — Парал. тит. англ.
2. Азізов С.П. Організація виробництва і аграрного бізнесу в сільськогосподарських підприємствах : підручник / С.П. Азізов, П.К. Канінський, В.М. Скупий. – К. : ІАЕ УААН. – 834 с.
3. Бандука О.М. Фінансова діяльність підприємства... За ред. О.А. Бандурка. 2-е вид., перероб. і доп.. К.:Либідь, 2002. - 384с.4
4. Бех М. С. Сутнісна характеристика малого і середнього бізнесу в трансформаційних умовах реформування економіки України / М. С. Бех., Н. М. Бех// Сталій розвиток економіки. – 2011. – №2(5). – С. 53 – 56.
5. Білик М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств /М.Д. Білик// Фінанси України, 2003. - №12. – С. 24.
6. Білик, В.В. Етапи розвитку малого та середнього бізнесу в Україні / В.В. Білик// Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 22-24 червня 2012 р. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2012. — С. 17-19.
7. Блинов А.П. Малое предпринимательство: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 336 с.
8. Боровиков В.П. Прогнозирование в системе STATISTICA в среде Windows: Основы теории и интенсивная практика на компьютере: Учеб. пособие / В.П. Боровиков, Г.И. Ивченко. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Финансы и статистика, 2006. — 368 с.
9. Боцьора Л. О. Фінансовий механізм розвитку малого підприємництва в Україні: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Боцьора Людмила Олександрівна; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів, 2015. - 272 с.
10. Буров В.Ю. Малое предпринимательство в Забайкальском крае / Буров В.Ю. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 200 с.

11. Буряк Л.Д. Формування первісного капіталу малих підприємств // Фінанси України. – 2001 – №11. – с. 11-12.
12. Буряк Л. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 84 с.
13. В. В. Матвеев, Л. І. Скібіцька ; М-во освіти і науки України. - К. : Кондор, 2011. - 912 с. : іл. - Бібліогр.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://pidruchniki.com/1972020242002/menedzhment/male_serednye_pidpriyemnits_tvo
14. Ван Хорн Дж.К. Основы управления финансами: Пер. с англ. / Гл. ред. Серии Я.В. Соколов. – М.: Финансы и статистика. – 1999. – с. 800.
15. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З.С. Варналій – К.: Т-во "Знання", 2001. – 277 с.
16. Варналій З.С. Основи підприємницької діяльності: Навчальний посібник / З.С. Варналій, В.О. Сизоненко. - К.: Знання України, 2004. – 404 с.
17. Васильєва Д.В. Актуальні проблеми розвитку малого бізнесу в Україні / Д.В. Васильєва // Механізм регулювання економіки. – 2011. - №3. – С.188.
18. Васильєва Л. М. Сутність суб'єктів малого підприємництва / Л. М. Васильєва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_NII_2010/Economics/72037.doc.htm
19. Верич Ю.Л. Оцінка інвестиційних проектів / Ю.Л.Верич, М.Е.Сушко// Проблеми розвитку інноваційної діяльності малих промислових підприємств. Економічні науки. – 2009. - №4. – с.156-159.
20. Виговська В. В. Особливості фінансового менеджменту малих підприємств / В. В. Виговська // Сіверянський літопис. –. 2009. – № 1. – с. 163-166.
21. Воробйова І.А. Операційний аналіз у фінансовому менеджменті малого бізнесу : особливості та застосування /І.А. Воробйова //Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова. – 2014. – с. 1-21.
22. Гнатенко Є. П. Щодо аналізу стану дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві / Є. П. Гнатенко. // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2013. - Вип. 10(1). -С. 1-10.

23. Говорушко Т. А. Малий бізнес: навч. посібник / Т. А. Говорушко, О. І. Тимченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с.
24. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року (із внесеними змінами) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
25. Гринів Б. В. Економічний аналіз торговельної діяльності. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.
26. Державна служба статистики України. Офіційна сторінка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
27. Довгальова О. В. Управління малим бізнесом: підручник / О. В. Довгальова, О. В. Балабенко: Донбас. нац. акад. буд-ва і архіт. – Макіївка; Донецьк: Цифрова типографія, 2011. – 298 с.
28. Економетрика : навчальний посібник для студентів напряму підготовки "Економічна кібернетика" всіх форм навчання / Л. С. Гур'янова, Т. С. Клебанова, О. А. Сергієнко, С. В. Прокопович. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 384 с.
29. Економічна енциклопедія : у 3 т. Т.3 / [редколегія С.В. Мочерний (відпов. ред.) та ін.]. – К. : Видавничий центр "Академія", 2002. – 952 с.
30. Єзгор Л. О. Теоретичні основи сентенцій "мале підприємництво" та "малий бізнес" в Україні / Л. О. Єзгор // Вісник Львівського університету. Серія екон. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – Випуск 41. – С. 423 – 428.
31. Єршова, Н.Ю. Обґрунтування використання елементів операційного аналізу в управлінні діяльністю ПрАТ «Азовлектросталь» [Текст] / Єршова Н.Ю., Майкова Ю.Д. // Международные конференции : Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум» - НТУ "ХПИ". - 2013. –с. 24-26.
32. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464-VI. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/page>
33. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» // Відомості Верховної Ради України

від 22.03.2012 № 4618-VI. [Електронний ресурс] - Режим доступу:
<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

34. Закон України "Про підприємництво" від 07.02.1991 № 698-XII зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] - Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-12>

35. Звойнар Й.П. Бар'єри на шляху розвитку малого бізнесу в Україні та інструменти їх подолання / Й.П. Звойнар // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічної науки. – 2015. - № 15 (1) . – с. 36-39.

36. Ільчук М.М. Підприємницька діяльність та агробізнес: Навч. посібник / М. М. Ільчук, Т. Д. Іщенко, В. К. Збарський та ін.; За ред. М. М. Ільчука. — К.: Вища освіта, 2002. — 398 с.

37. Кавтиш О. П. Аналіз діяльності підприємств малого бізнесу та шляхи підвищення їх прибутковості / О. П. Кавтиш, Т. О. Колісна // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». № 5, 2013. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2028>

38. Кальна Т. А. Прийоми фінансового аналізу: переваги та недоліки / Т. А. Кальна // Економічний аналіз. - 2014. - Т. 15(2). - С. 13-18.

39. Камінська Т. Г. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах: [монографія] / За ред. к.е.н., доц. Т.Г. Камінської / [Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М. та ін.]. – К.: ЦП «Компринт», 2013. – 338 с.

40. Квасницька Р.С. Фінанси підприємств : навч. посібник для самот. роб. студ. екон. спец. /Є.Г. Рясних, Р.С. Квасницька, С.М. Дідик. – Хмельницький: ТУП, 2001 р. – 80 с.

41. Киселев А. Теория и практика современного бизнеса (или как создать фирму и работать на себя) / Киселев А. – К.: Либра. – 1995. – 248 с.

42. Кічук О. С. Організаційно-економічний механізм сприяння розвитку малого підприємництва : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / О. С. Кічук / Одеський державний економічний університет. — О., 2009. — 226 с.

43. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент. М: Финансы и статистика, 2007. – 768 с.
44. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. М.: Финансы и статистика, 2002. — 560 с.
45. Ковальов В.В.. Практикум з аналізу та фінансового менеджменту. Конспект лекцій із завданнями та тестами. - 2-е вид., Перераб. і доп. - М.: Фінанси і статистика, 2006. - 448 с.: Ил, 2006.
46. Колесникова Л.А. Предпринимательство и малый бизнес в современном государстве: управление развитием. М.: Новый Логос, 2004. – 290 с.
47. Кондратенко Н. О. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для студентів 5 курсу всіх форм навчання за спеціальностями 7.03060101 та 8.03060101. Менеджмент організацій і адміністрування) / Н. О. Кондратенко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 81 с.
48. Конспект лекцій з дисципліни “Фінансовий аналіз” для студентів IV курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей /Укл. Н.В.Мозгова, О.М.Гайдаєнко - Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013 р.- 152с.
49. Конституція України. Прийнята Верховною Радою України ... Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
50. Лапушта М. Г. Малое предпринимательство / М. Г. Лапушта, Ю. Л. Старостин. – Москва: ИНФРА-М, 1998. – 320 с.
51. Лимар О. Ф. Кількісна та якісна характеристика суб'єктів малого підприємництва в країнах Європейського Союзу / О. Ф. Лимар // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. - 2011. - № 2(2). - С. 149-155. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2011_2\(2\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhnau_2011_2(2)_19).
52. Литвиненко, Я. В. Планування податкових платежів підприємства та його удосконалення / Я. В. Литвиненко, Т. Є. Литвиненко // Вісник Хмельницького національного університету : науковий журнал. – 2010. – Т. 1, № 5. – С. 90–93.

53. Лівощко Т.В. Шляхи покращення управління дебіторською заборгованістю підприємства/ Т.В. Лівощко, К.В. Бебех //Економічний вісник Запорізької державної академії. - № 7. – 2014. – с. 103-110.

54. Лукашевич М.П. Соціологія економіки. Підручник. - К.: Каравела, 2005. - 288 с.

55. Малий та середній бізнес / В. Є. Сахаров, Я. В. Белінська, О. В. Зав'ялова та ін.; під ред. В. Є. Сахарова. – К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2003. – 368 с.

56. Манн Р. Особливості та етапи розвитку інформаційного суспільства та інформаційної економіки [Електронний ресурс] / Р. Манн // Часопис економічних реформ. - 2013. - № 3. - С. 89-96.

57. Мельник, Т. О. Аналіз стратегій розвитку малого підприємництва в Україні / Т.О. Мельник // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 21. – № 1. – С. 106-111. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://econa.org.ua/index.php/econa/article/download/878/pdf_455

58. Михайличенко Н.М. Фінансовий менеджмент в малому бізнесі: проблеми та перспективи. / Н.М. Михайличенко // Макретинг та менеджмент. Економічні науки. – 2011. – № 1(7Е). – с. 291-295.

59. Мних Є.В., Економічний аналіз: підручник / Є.В.Мних. – К.: Знання, 2011. – 630 с.

60. Мустеца І.В., Полянська Т.А. X Міжнародна науково-практична конференція «KLUCZOWE ASPEKTY NAUKOWEJ DZIALANOSCI-2014. I“Nauka I studia”, 7-15 січня 2014 р., С.33-35.

61. Нечивілова Н.І. Концептуальне осмислення базових категорій підприємницької діяльності «малий бізнес», «мале підприємництво», «мале підприємство» / Н.І. Нечивілова // Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2011. - №4. - с. 148- 155.

62. Опорний конспект лекцій з курсу «Фінансовий менеджмент» для студентів 5- го курсу усіх форм навчання спеціальності “Фінанси”. Укл. С.С. Арутюнян, В.Г. Баранова, І.С. Лапіна, - Одеса ОДЕУ, ротапінт, 2007 р. – 77 с.

63. Офіційний сайт фірми «1С Україна» / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://1c.ua/ua/v8/RegionalSolutions-UA_UT.php

64. Пемпко Л. К. Особливості застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності в Україні.

65. Поддубний А. Розрахунок економічного ефекту від впровадження системи автоматизації.// Антегра консалтін.- 2013. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://antegra.ru/news/experts/_det-experts/4

66. Попович К.В. Удосконалення аналізу виробничих запасів / К.В. Попович // «Управління ризиком». -2013.- № 11(151). – 2013. – с. 26-28.

67. Закон України від 19 жовтня 2000 р. "Про державну підтримку малого підприємництва" та внесення змін до Господарського кодексу України від 16 січня 2003 р.[Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.

68. Пудсакулич В.Р. Методи ідентифікації малих підприємств: Зб. наук. ст. VII всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція. Сучасний соціокультурний простір 2009 / В. Р. Пудсакулич. – Ужгород, 2009. – С. 45–51.

69. Радченко О.Д. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансами малих підприємств //Науковий вісник Луцького Державного технологічного університету Економічні науки. Серія: «Облік і фінанси». Збірник наукових праць. Випуск 5(20). – ч.2. – Луцьк, 2008 – с.169-176.

70. Рарок О.В. Менеджмент малих підприємств: проблеми і перспективи / О.В. Рарок// «Молодий вчений». Економічні науки. – 2016. – №6(33). – с.100 – 104.

71. Реверчук С. К. Малий бізнес: методологія, теорія і практика / Львівський державний ун-т ім. Івана Франка. – К, 1996. – 192 с.

72. Рясних Є. Г. Основи фінансового менеджменту : Навч. посіб. / Є. Г. Рясних; Технол. ун-т Поділля. - Хмельницький, 2000. - 210 с.

73. Саєнко М. Г. Стратегія підприємства: Підручник. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 390 с.

74. Сілічєва Н. Є. Малий бізнес в Україні: стан та перспективи розвитку / Н. Є. Сілічєва // Економічні інновації. - 2015. - Вип. 59. - С. 303-309. [Електронний ресурс] - Режим доступу: file:///E:/downloads/ecinn_2015_59_35.pdf

75. Сімків Л.Є. Тенденції розвитку малого підприємництва в Україні в умовах диспропорційності економічного зростання / Л.Є. Сімків, С.А. Побігун // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 3. – С. 560-564. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.global-national.in.ua/archive/3-2015/116.pdf>

76. Скібіцький, О. М. Організація бізнесу : менеджмент підприємницької діяльності [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. М. Скібіцький,

77. Слатвінська М.О. Альтернативні системи оподаткування малого бізнесу: стан, проблеми, перспективи: монографія /М.О. Слатвінська – Одеса: ОНЕУ, 2012 – 252 с.

78. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент: теория и практика Учебник / под ред. Е. С. Стояновой. - М.: изд-во Перспектива, 1996 г. - 405 с.

79. Супрун, О. А. Сучасні методи планування виручки від реалізації / О. А. Супрун, М. І. Арич // Сучасні проблеми розвитку підприємств харчової промисловості: теорія та практика : програма і матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених і студентів, 4–5 грудня 2013 р. — К.: НУХТ, 2013. – С. 370 - 371.

80. Терещенко В. О. Класифікація підприємницької діяльності / В. О. Терещенко // Митна справа. - 2013. - № Спец. вип.. - С. 244-248 file:///E:/downloads/Ms_2013_Spets.vip._47.pdf

81. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 554 с.

82. Фастовець А.А., Фисун І.В. Ф 26 Фінанси малого бізнесу: навч. посіб. / А.А. Фастовець, І.В. Фисун. – К.: Кондор-Видавництво, 2013. – 302 с.

83. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: Методичні рекомендації щодо самостійного вивчення дисципліни / Уклад. О.В. Люта. – Суми: УАБС НБУ, 2006. – 50 с.

84. Фінансовий менеджмент у схемах і таблицях / Квач Я.П., Орлов В.М., Орлова О.В., Толкачова Г.В.; за ред. д.е.н., проф. В.М. Орлова. – Одеса: 2012. – 72 с.

85. Ченаш, С. Финансовый менеджмент (Авторизованный доступ) / С. Ченаш, В. Ченаш. — 2004. — 96 с.

86. Юрко Т.С. Теоретичні засади визначення сутності малого підприємництва / Т.С. Юрко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічної науки – 2014. – Випуск №8. Ч. 6 – с. 22-26.

87. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 576 с.

88. Янковой А.Г. Математико-статистические методы и модели в управлении предприятием: Учебное пособие. – Одесса: ОНЭУ, ротاپринт, 2014. – 250 с.

89. Емануїлова Г.О. Особливості розвитку та сучасний стан малого бізнесу в Україні / Г.О. Емануїлова, І.С. Лапіна // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2016. – № 9 (241). – с. 98-112.

90. Міщенко Г.О. Експрес-аналіз фінансового стану /Г.О. Міщенко // Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Вінниця: Видавничо - редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – Вип. 22. – с. 409-415.